

A Székelyföld-peremi magyar ajkú görög katolikusság határterületeinek változása napjainkban, az etnikai-vallási hovatartozás párhuzamában

Simon Zoltán

A székelyföldi magyar, illetve magyar ajkú görög katolikusokat célzó recens antropológiai kutatások óhatatlanul helyezik kutatásuk középpontjába a közösségek asszimilációs, akkulturációs stratégiáit, többek között megfogalmazva, hogy e stratégiák természetes módon egyházközségekként alakították/alakítják a nemzeti identitást, vallásosságot. Ilyen értelemben a magyar ajkú erdélyi görög katolikus közösségek, csoportok tagjai is eltérő identitástudattal (általában kettős vagy többes kötődéssel) rendelkeznek, és ekként írható le a (vallási) többséggel való együttélési viszonyuk is. Előadásomban – szem előtt tartva a néprajzi határértelmezéseket – a Nyárádmente vegyes nemzetiségű településeit mutatom be. A településeken belüli etnikumközi és kulturális-vallási sávokra koncentrálok, amelyek reményeim szerint referálnak a nagyobb régiók etnikumközi viszonyaira, szintjeire. A kistérségi magyar ajkú görög katolikusainak történeti konnotációja felveti a politikai határ fogalmát. Egész pontosan az 1920-as békeszerződés és a „magyar világ” idejében itt futó demarkációs vonal eredményeképpen talán beszélhetünk egy átmeneti nemzetiségi-etnikai kontaktzónáról, vagy olyan érintkezési területről, ahol a települések görög katolikusai gazdasági, társadalmi, vallási egységüket tekintve mikrovilágot alkottak, olyan vallási-kulturális zárványt, amely nem minden esetben feleltethető meg a nagyobb etnikumközi területeken megfigyelhető jelenségekkel, törvényszerűségekkel. Egyfelől, nyitott kérdésként kezelem, hogy a bemutatott falvak esetében, beszélhetünk-e kontaktzónáról; ha igen akkor milyen további történelmi-kulturális-vallási folyamatokat kell feltárni ahhoz, hogy egyértelműen meghatározható legyen az elkülönülés, például földrajzi értelemben? Másfelől, amennyiben negligálnunk kell a kontaktzóna fogalmát a térségre vonatkozóan, egyértelműen kijelenthetjük-e, hogy a görög katolikusság más kulturális és történelmi pályájuk okán (a 18–19. században költözik be a legtöbb görög katolikus család, a zömében református felekezetű és magyar nemzetiségű nyárádmenti falvakba), az egy településen élő etnikumokkal, határozott érintkezési zóna nélkül különültek-e el? Vagy pedig az elkülönülés, olyan szimbolikus csatornákon keresztül történt/történik, mint az egyházi és szociális kapcsolatok, amelyek konkrét határfenntartási gyakorlatokkal, határvonalakkal csak a falvak térszerkezetén belül jutnak kifejezésre és érvényre?

Végeredményben arra keresem a választ, hogy e Székelyföld-peremi mikrorégió falvaiban miként alakultak az etnikumok érintkezési területei, milyen jellegű kevert műveltségű sávok jöttek létre és ezek hogyan maradtak fent napjainkban.